

УДК 364-78-43-053.81]:364-3:061.1(045)
DOI 10.31499/2618-0715.1(12).2024.305300

РОБОТА СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ З МОЛОДДЮ У ДЕРЖАВНІЙ СЛУЖБІ ЗАЙНЯТОСТІ

Моргай Лілія, докторка філософії, доцент, доцентка кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

ORCID 0000-0002-6550-1389

E-mail: morgai.liliya@gmail.com

Анотація. У статті висвітлені особливості роботи соціальних працівників з молоддю у Державній службі зайнятості. Встановлено, що важливу роль у пошуку роботи відіграють соціальні працівники, які працюють у Центрі зайнятості. Перераховані функції соціальних працівників у даному центрі. Встановлено, що Державна служба зайнятості координується Міністерством економіки України. Перераховані права працевлаштованого населення, які гарантує держава під час працевлаштування. Описані види послуг, які надає роботодавцям Христинівський районний Центр зайнятості. Подана статистика осіб, які зареєстровані у Центрі зайнятості Христинівського району.

Ключові слова: соціальний працівник, молодь, Державна служба зайнятості, Христинівський районний центр зайнятості, безробіття, функції працівників центру зайнятості, працевлаштування населення, Міністерство економіки України.

WORK OF SOCIAL WORKERS WITH YOUNG PEOPLE IN THE STATE EMPLOYMENT SERVICE

Morgai Liliia, Doctor of Philosophy, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Social Pedagogy and Social Work, Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University

ORCID 0000-0002-6550-1389

E-mail: morgai.liliya@gmail.com

Abstract. The article highlights the peculiarities of the work of social workers with young people in the State Employment Service. It is established that social workers working in the Employment Center play an important role in job search. The functions of social workers in this center are listed. It is established that the State Employment Service is coordinated by the Ministry of Economy of Ukraine. The rights of the employed population guaranteed by the state during employment are listed. The types of services provided by the Khrystynivka District Employment Center to employers are described. Statistics of persons registered with the Khrystynivka District Employment Center are presented.

Ukraine has many problems, and they have become even more numerous since the start of the war. These events have created a number of difficulties in both the economic and social spheres. Unemployment is one of the most important problems of our time.

The State Employment Service (SES) is one of the most important institutions both in developing employment policy and labor market regulation at the national level and in stimulating employment in the regions. Building the capacity of the State Employment Service at the national, regional and local levels is one of the important prerequisites for improving the quality and efficiency of services to the unemployed and employers.

Social workers play an important role in helping people who come to the employment center, acting not only as intermediaries between employers and young people, but also as active participants in the process of creating favorable conditions for labor self-realization and career development of young people.

In this context, it is important to consider the aspects of social workers' work aimed at fostering social responsibility, developing skills, and increasing the competitiveness of young people in the labor market.

Key words: *social worker, youth, State Employment Service, Khrystynivka District Employment Center, unemployment, functions of employment center employees, employment of the population, Ministry of Economy of Ukraine.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Україна має багато проблем, з початком війни їх стало ще більше. У зв'язку з даними подіями виникло ряд складнощів як у економічній так і соціальній сферах. До однієї з найважливіших проблем сучасності є безробіття.

Державна служба зайнятості (ДСЗ) відіграє важливу роль у формуванні політики зайнятості та регулювання ринку праці на національному рівні, а також у стимулюванні зайнятості в різних регіонах. Розвиток потенціалу Державної служби зайнятості на рівнях країни, областей та місцевостей є ключовою передумовою підвищення якості та ефективності надання послуг безробітним та роботодавцям [4; 8].

Вагому роль у допомозі людям, які звернулися до центру зайнятості відіграють соціальні працівники, які виступають не лише посередниками між роботодавцями та молоддю, але й активними учасниками процесу створення сприятливих умов для трудової самореалізації та кар'єрного розвитку молоді.

В даному контексті важливо розглядати аспекти роботи соціальних працівників, спрямовані на формування соціальної відповідальності, розвиток навичок та підвищення конкурентоспроможності молоді на ринку праці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Про особливості роботи соціальних працівників із молоддю у Державній службі зайнятості є значна кількість праць, зокрема таких науковців як: О. Балакірева, О. Безпалько, Ю. Борисова, І. Зайцева, І. Кочума, О. Лисюк, Ю. Левчук, О. Романюк, Т. Соколова, П. Шевчук та ін., це пояснюється тим, що дана проблема залишається актуальною та є об'єктом наукових досліджень.

Мета статті – висвітлити роботу соціальних працівників з молоддю у Державній службі зайнятості на прикладі Христинівського районного Центру зайнятості.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Соціальний працівник – це кваліфікований професіонал, який має відповідну підготовку у галузі соціальної роботи та виконує різноманітні завдання у цій сфері [1]. Він надає допомогу людям у вирішенні проблем, створює необхідні ресурси, сприяє взаємодії між людьми та середовищем, а також впливає на соціальну політику та підвищує відповідальність організацій за добробут людей [1].

Соціальна діяльність у галузі працевлаштування як інструмент соціальної політики має на меті сприяти досягненню не лише оперативних, тактичних, а й стратегічних цілей забезпечення продуктивної зайнятості [2].

Досить багато людей в Україні не мають постійної роботи та зареєстровані у Державній службі зайнятості (Центрі зайнятості), серед них молоді люди до 35 років.

Зайнятість визначається як активність громадян, спрямована на задоволення особистих та суспільних потреб і призводить до отримання ними доходу у грошовій або іншій формі [6].

Молодь представляє собою важливий сегмент робочої сили та є додатковим потенціалом, який невдовзі може значно покращити економічний та соціальний стан громади, а також сприяти відродженню національно-духовного спадщиння українського народу [3].

Молодь володіє значними перевагами порівняно з іншими віковими категоріями працездатного населення, такими як довший термін працездатності, високий рівень фізичного здоров'я та витривалості, вища освітня підготовка та більша мобільність як у професійному, так і у міграційному вимірі [3].

Безробіття є складовою сучасної економіки у розвинутому суспільстві. Згідно з висновками ООН, понад 750 мільйонів людей, що становить майже третину працездатного населення світу, не має офіційного місця роботи або працює лише на непостійних чи тимчасових умовах заробітку [8].

Згідно із статистичними даними на червень 2023 року, кількість вакансій, зареєстрованих у Державній службі зайнятості, склала 41,3 тис. одиниць, що порівняно з 1 червня 2022 року (25,3 тис. одиниць) свідчить про зростання. У той самий період середня заробітна плата вказаних вакансій, що фігурують у базі даних Державної служби зайнятості, склала 11 тис. грн. [8].

Зокрема, в галузях економічної діяльності найвищі заробітні плати зафіксовані у державному управлінні й обороні (17,4 тис. грн), сфері інформації та телекомунікацій (13,8 тис. грн), видобувній промисловості (12,3 тис. грн), закладах охорони здоров'я (12,0 тис. грн), сфері фінансів та страхової діяльності (11,8 тис. грн), в сфері водопостачання, каналізації та управління відходами (11,6 тис. грн), сфері постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря (11,5 тис. грн), переробній промисловості (11,5 тис. грн), будівництві (11,2 тис. грн) та сфері транспорту (11,1 тис. грн) [8].

Найбільша кількість реєстрованих вакансій на регіональному рівні зафіксована в центрах зайнятості м. Києва – 7,1 тис. вакансій, Львівській області – 6,2 тис. вакансій, Дніпропетровській області – 3,0 тис. вакансій, Хмельницькій області – 2,3 тис. вакансій, Київській області – 2,2 тис. вакансій [8].

За різними галузями економічної діяльності найбільше вакансій фіксується на підприємствах переробної промисловості (21 %), в оптовій та роздрібній торгівлі (17 %), у секторі транспорту та поштово-транспортних послуг (10 %), у сфері охорони здоров'я та надання соціальної допомоги (9 %), в державному управлінні та обороні (8 %) та в галузі освіти (7 %) [8].

Саме на молодь покладають великі сподівання: вона має відіграти важливу роль у формуванні гідного майбутнього для української держави, у її розбудові, зміцненні та виведенні на нові економічні, наукові та культурні рівні. Проте, при покладанні надій на дану соціальну групу, необхідно пам'ятати, що молодь потребує допомоги та підтримки, щоб отримати високоякісну освіту та відповідну професію, знайти роботу та створити стійку забезпечену родину [5].

Щодо роботи соціальних працівників у Центрах зайнятості. Обов'язки працівників центрів зайнятості повинні включати в себе такі аспекти: аналіз економічної ситуації, зокрема, вивчення структури та динаміки робочих місць у різних регіонах, містах, селищах і інших населених пунктах, а також визначення вимог до працівників, їхньої кваліфікації та освіти, що відповідає потребам на ринку праці; формування актуальної бази соціальної інформації щодо потреб у робочій силі в різних регіонах країни [2].

Державна служба зайнятості є системою державних установ, централізованою та координованою Міністерством економіки України. Основною метою її діяльності у сфері зайнятості є надання підтримки членам суспільства, зокрема уразливим групам населення, для досягнення стабільного економічного стану. Для успішного виконання

завдань потрібні кваліфіковані соціальні працівники, які використовують у своїй роботі сучасні соціальні технології, а також мають необхідні знання, навички та вміння. Таких фахівців готують у закладах вищої освіти в Україні [2].

Якщо громадяни не можуть знайти відповідну роботу, Державна служба зайнятості приймає рішення щодо їх статусу безробітних. Це відбувається на основі особистих заяв громадян, поданих з восьмого дня після реєстрації у місцевому центрі зайнятості як осіб, які шукають роботу. Під час реєстрації громадян необхідно надати паспорт та трудову книжку, а в разі потреби – військовий квиток, документ про освіту або аналогічні документи.

Українська держава гарантує певні права працездатному населенню у віці працездатності, дані права включають:

- добровільність праці, можливість вибору або зміни професії та виду діяльності;
- захист від безпідставних відмов у прийнятті на роботу та незаконного звільнення, а також підтримку у збереженні роботи;
- забезпечення безкоштовної допомоги у пошуку відповідної роботи та працевлаштуванні відповідно до покликання, здібностей, професійної підготовки та освіти, з урахуванням суспільних потреб, за допомогою різних доступних інструментів, включаючи професійну орієнтацію та перепідготовку [6];
- компенсацію матеріальних витрат, пов'язаних з переїздом на роботу в інше місце проживання;
- відповідно до чинного законодавства України надається відшкодування працівникам, які втратили постійну роботу на підприємствах, в установах та організаціях [6];
- безкоштовну підготовку безробітних до нових професій та перепідготовку у навчальних закладах або системі державної служби зайнятості з наданням матеріальної допомоги;
- виплату допомоги з безробіття, матеріальної допомоги з безробіття, а також надання матеріальної допомоги членам сім'ї, які перебувають на їх утриманні, згідно з установленим порядком;
- врахування періоду перепідготовки та навчання новим професіям, участь у платних громадських роботах, отримання допомоги.

До структури Державної служби зайнятості входять різноманітні установи та організації, які сприяють забезпеченню зайнятості населення. Серед них можна виділити навчальні установи для професійної підготовки безробітних осіб, інформаційно-обчислювальні центри, територіальні та спеціалізовані агентства зайнятості, центри реабілітації населення, а також підприємства, установи та організації, що підпорядковані службі зайнятості.

Важливо зазначити, що послуги, пов'язані з забезпеченням зайнятості населення, надаються державною службою безкоштовно [6].

В центрах зайнятості різного рівня створюються два типи архівів: оперативні архіви, розташовані у базових центрах зайнятості, і довгострокові архіви, розташовані у регіональних центрах. Довгострокові архіви використовуються для зберігання документів клієнтів, які були зняті з обліку два або більше років тому.

Для оптимізації документообігу використовуються уніфіковані контейнери для вхідних і вихідних документів клієнтів, які є частиною обладнання робочих місць спеціалістів.

Спеціальні заходи з організації праці та відпочинку співробітників центрів зайнятості сприяють створенню умов для високооплачуваної праці [6].

Отож, якщо підводити підсумки про підготовку майбутніх соціальних працівників до соціальної роботи у сфері зайнятості, то варто наголосити, що дана підготовка є надзвичайно важливою для ефективного функціонування центрів зайнятості. Маючи значний багаж знань по теорії, майбутні працівники будуть ефективно працювати із клієнтами і надавати їм необхідну соціальну підтримку. Дана підготовка дозволить майбутнім соціальним працівникам здійснювати свої професійні обов'язки з високою кваліфікацією та відповідальністю.

Розглянемо Христинівський районний Центр зайнятості, а саме види послуг, які надає роботодавцям дана служба [7].

1. Інформування про стан, основні тенденції та процеси на локальному ринку праці [7].

2. Інформування роботодавців у відповідності з профілем підприємств про професійно-кваліфікаційний склад осіб, які зареєстровані в центрі зайнятості (далі – ЦЗ) [7].

3. Інформування роботодавців про осіб, які шукають роботу та мають унікальні (рідкісні) професії, спеціальності або особисті якості, шляхом розміщення відомостей про них (без наведення прізвищ) на спеціальних стендах у секторі по роботі з роботодавцями та на відповідному файлі електронної бази даних ЄІАС [7].

4. Інформування про витрати ЦЗ коштів страхового фонду з розкриттям досягнутого ефекту за статтями бюджету.

5. Вивчення потреб роботодавця та надання допомоги щодо укомплектування підприємств персоналом [7].

6. Здійснення на замовлення роботодавця підбору необхідних працівників із використанням психодіагностичних методик: проведення тестування, оцінка та інтерпретація результатів.

7. Сприяння укомплектуванню кадрами підприємств, організацій, установ шляхом надання дотацій для фінансування частини витрат на оплату праці при прийомі на роботу певних категорій безробітних.

8. Задоволення потреб у робочій силі при виконанні певних видів робіт, які потребують тимчасових працівників [7].

9. Допомога в оперативному підборі необхідних кадрів шляхом представлення вакансій для потенційних працівників в ході проведення ярмарок вакансій.

10. Професійне навчання безробітних на замовлення роботодавців під конкретні робочі місця як у навчальних закладах, так і безпосередньо на виробництві [7].

11. Надання комплексу спеціальних послуг у розв'язанні проблеми роботи із трудовим колективом в ситуації запланованого звільнення працівників. З цією метою здійснення превентивних та адаптаційних заходів, спрямованих на підбір роботи, профнавчання, залучення до самозайнятості цих громадян, консультування щодо змісту їх прав і державних гарантій, психологічну адаптацію працівників до початку їх фактичного звільнення [7].

12. Консультування щодо впровадження певних норм законодавства про працю і зайнятість, державне соціальне страхування на випадок безробіття, в т.ч. при звільненні працівників [7].

13. Забезпечення роботодавця повною інформацією щодо виконання ним обов'язків перед Фондом загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття та його прав як страхувальника, здійснення автоматизованого обліку надходження коштів до Фонду [7].

14. Допомога у підготовці текстів оголошень про вакансії і пошук кадрів для їх розміщення у ЄІАС, засобах масової інформації [7].

15. Сприяння у проведенні роботодавцями співбесід із кандидатами на робочі місця – розробка і забезпечення відповідними рекомендаціями по техніці їх проведення, надання приміщень для зустрічі з кандидатами.

16. Проведення семінарів для керівників підприємств та представників кадрових служб [7].

17. Розміщення в центрах зайнятості у Паспортах ПОУ відомостей про підприємства, їх історію, продукцію, що вони випускають, соціально-економічне становище тощо, інформації про вакансії.

18. Проведення ярмарок вакансій, конкурсу на звання «Кращий роботодавець року», конкурсу на кращу публікацію про роботодавця.

19. Реєстрація трудових договорів та консультації з порядку їх укладання.

20. Консультування з використання праці іноземців.

21. Консультування з працевлаштування громадян, які потребують соціального захисту і не здатні конкурувати на ринку праці.

22. Консультування щодо надання послуг з посередництва в працевлаштуванні за кордоном [7].

Даний центр у м. Христинівка працює з 25.01.1991 року (понад 32 роки). Важливу роль у пошуку роботи відіграють соціальні працівники, на 2021 рік штатна чисельність, осіб які надають допомогу людям у пошуку роботи становить – 8 чоловік (дві особи соціальні працівники).

Загальна чисельність осіб, які перебували на обліку 2097 осіб, зареєстровано 1212 осіб, молодь 287 осіб.

2022 рік. Загальна чисельність осіб, які перебували на обліку 1518 осіб, зареєстровано протягом року 859 осіб, молодь 216 осіб.

Штатна чисельність станом на 01.01.23 р., була 12 чоловік (п'ять осіб соціальні працівники) [7].

Отож, проаналізувавши дану статистику, можна зробити висновок, що за рік зменшилася кількість осіб, які шукають роботу. Але проблема безробіття існує. Значна частка зареєстрованих у районі молодих людей, які без роботи і маючи диплом про вищу освіту.

Висновки дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямку. В Україні питання зайнятості та соціального забезпечення молоді стає все більше актуальним. Це пояснюється низкою причин, але найголовніша – це війна в країні. Для зменшення безробіття в країні потрібно, щоб будувалися заводи, фабрики – місця для працевлаштування людей. Соціальні працівники, які надають послуги людям, які шукають роботу, насправді, відіграють значну роль, адже від поради професіонала залежить майбутє людин, яка шукає роботу.

Проведене дослідження не вичерпує усіх аспектів визначеного питання. Перспективами подальших досліджень є висвітлення зареєстрованих осіб (незайнятого населення) у Центрі зайнятості в Черкаській області.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Енциклопедія для фахівців соціальної сфери. 2-е видання. URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/3491/> (дата звернення: 11.01.2024).
2. Методичні аспекти підготовки майбутніх соціальних працівників до соціальної роботи у сфері зайнятості. URL: <file:///C:/Users/User/Downloads/%D0%9C% pdf> (дата звернення: 12.01.2024).
3. Питання працевлаштування молоді. URL: <https://lviv.dcz.gov.ua/novyna/pytannya-pracevlashtuvannya-molodi-ta-shlyahy-yih-vyrishennya> (дата звернення: 12.01.2024).

4. Реєстрація безробітних. URL: <https://www.dcz.gov.ua/storinka/reyestraciya-bezrobitnyh> (дата звернення: 13.01.2024).
5. Робота Центрів зайнятості з попередження молодіжного безробіття. URL: <https://mankrda.gov.ua/zajnyatist-naselennya/informaciya-dlya-timchasovo-nepracujuchih/scho-proponue-sluzhba-zajnyatosti-dlya-molodi/> (дата звернення: 13.01.2024).
6. Соціальна робота у сфері зайнятості. URL: http://megalib.com.ua/content/2733_56_Socialna_robota_y_sferi_zainyatosti.html (дата звернення: 12.01.2024).
7. Христинівський Районний Центр Зайнятості. URL: <https://mistaua.com/632> (дата звернення: 13.01.2024).
8. Центри зайнятості в Україні. URL: <https://www.dcz.gov.ua/storinka/pro-sluzhbu> (дата звернення: 13.01.2024).

REFERENCES

1. Entsyklopediia dlia fakhivtsiv sotsialnoi sfery. 2-e vydannia. URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/3491/> (in Ukrainian).
2. Metodichni aspekty pidgotovky maibutnikh sotsialnykh pratsivnykiv do sotsialnoi roboty sferi zainiatosti. URL: <file:///C:/Users/User/Downloads/%D0%9C%.pdf> (in Ukrainian).
3. Pytannia pratsevashtuvannia molodi. URL: <https://lviv.dcz.gov.ua/novyna/pytannya-pracevashtuvannya-molodi-ta-shlyahy-yih-vyrishennya> (in Ukrainian).
4. Reiestratsiia bezrobitnykh. URL: <https://lviv.dcz.gov.ua/novyna/pytannya-pracevashtuvannya-molodi-ta-shlyahy-yih-vyrishennya> (in Ukrainian).
5. Robota Tsentriv zainiatosti z poperedzhennia molodizhnoho bezrobittia. URL: <https://mankrda.gov.ua/zajnyatist-naselennya/informaciya-dlya-timchasovo-nepracujuchih/scho-proponue-sluzhba-zajnyatosti-dlya-molodi/> (in Ukrainian).
6. Sotsialna robotau sferi zainiatosti. URL: http://megalib.com.ua/content/2733_56_Socialna_robota_y_sferi_zainyatosti.html (in Ukrainian).
7. Khrystynivskiy Raiionnyi Tsentri Zainiatosti. URL: <https://mistaua.com/632> (in Ukrainian).
8. Tsentry zainiatosti v Ukraini. URL: <https://www.dcz.gov.ua/storinka/pro-sluzhbu> (in Ukrainian).